Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnalle

Asia: VNS 10/2025 vp Valtioneuvoston selonteko valtakunnallisesta liikennejärjestelmäsuunnitelmasta vuosille 2026–2037

Ilmatieteen laitos kiittää mahdollisuudesta antaa asiantuntijalausunto valtakunnallisesta liikennejärjestelmäsuunnitelmasta. Selonteko muodostaa tärkeän strategisen kehyksen Suomen liikennejärjestelmän pitkäjänteiselle kehittämiselle. Ilmatieteen laitos pitää suunnitelman keskeisiä tavoitteita – liikennejärjestelmän toimivuutta, turvallisuutta ja kestävyyttä – perusteltuina ja kannatettavina.

Ilmatieteen laitos haluaa lausunnossaan erityisesti korostaa sää-, meri- ja ilmasto- ja avruustiedon merkitystä liikennejärjestelmän turvallisuuden, toimintavarmuuden ja resilienssin vahvistamisessa.

Sää- ja ympäristötiedon merkitys liikennejärjestelmän toimivuudelle ja turvallisuudelle

Suomen liikennejärjestelmä toimii vaativissa sää- ja ympäristöolosuhteissa ympäri vuoden. Talvimyrskyt, runsaat lumisateet, jäätävä sade, sumu, rankkasateet sekä merialueiden jääolosuhteet vaikuttavat merkittävästi liikenteen turvallisuuteen ja sujuvuuteen kaikissa liikennemuodoissa. Vaikutusperusteinen sää- ja varoituspalvelu sekä varmistettu havaintotoiminta tukee liikenteen operatiivista päätöksentekoa ja vähentää onnettomuusriskejä.

Liikennejärjestelmän häiriötilanteisiin varautuminen ja toiminta poikkeusoloissa on selonteossa tunnistettu tärkeäksi tavoitteeksi. Ilmatieteen laitos korostaa, että ilmakehän ja meren havainnot sekä ennusteet ovat keskeinen osa tällaisiin tilanteisiin varautumista. Olosuhdetieto mahdollistaa häiriötilanteiden ennakoinnin ja auttaa ylläpitämään liikennejärjestelmän toimintakykyä myös vaikeissa olosuhteissa.

Huoltovarmuus, kokonaisturvallisuus ja kriittinen infrastruktuuri

Selonteossa korostetaan liikennejärjestelmän merkitystä kokonaisturvallisuudelle, huoltovarmuudelle ja sotilaalliselle liikkuvuudelle. Ilmatieteen laitos toteaa, että olosuhdetiedolla on keskeinen rooli myös näiden tavoitteiden saavuttamisessa. Luotettavat sää- ja meriolosuhdetiedot tukevat logistiikan suunnittelua, kriittisten kuljetusten varmistamista sekä infrastruktuurin turvallista käyttöä kaikissa olosuhteissa.

Lisäksi avaruussääilmiöt voivat vaikuttaa satelliittipaikannukseen, viestintäjärjestelmiin ja muihin liikenteen kannalta keskeisiin teknologioihin. Näiden riskien seuranta ja ennakointi on osa yhteiskunnan kokonaisturvallisuutta.

Tietopohjainen liikennejärjestelmäsuunnittelu ja datan hyödyntäminen

Selonteossa korostetaan liikennejärjestelmän kehittämisen perustuvan laajaan tietopohjaan ja sen jatkuvaan kehittämiseen. Ilmatieteen laitos pitää tätä tärkeänä lähtökohtana. Sää-, meri-, ilmasto- ja avaruustieto muodostaa keskeisen osan liikenteen toimintaympäristöä kuvaavasta tietopohjasta.

Sää- ja ympäristötiedon yhdistäminen liikenteen operatiivisiin järjestelmiin sekä älyliikenteen ratkaisuihin tukee liikenteen digitalisaatiota ja automaation kehittämistä. Avoimet dataratkaisut sekä viranomaisten ja yritysten välinen yhteistyö mahdollistavat sää- ja ympäristötiedon tehokkaan hyödyntämisen liikennepalveluissa.

Ilmastonmuutos ja liikennejärjestelmän sopeutumiskyky

Ilmastonmuutos muuttaa liikenteen toimintaympäristöä lisäämällä sään ääri-ilmiöiden voimakkuutta ja esiintymistiheyttä. Rankkasateet, tulvat, myrskyt ja vaihtelevat talviolosuhteet voivat lisätä liikenneinfrastruktuurin kunnossapidon ja suunnittelun haasteita.

Ilmatieteen laitos pitää tärkeänä, että liikennejärjestelmäsuunnittelussa hyödynnetään ilmastoskenaarioita sekä pitkän aikavälin vaikutusarvioita. Näin voidaan varmistaa, että infrastruktuuri ja liikennepalvelut ovat kestäviä myös muuttuvissa ilmasto-olosuhteissa.

Talvimerenkulku ja merialueiden olosuhteet

Suomen meriliikenteen toimivuus perustuu merkittävässä määrin talvimerenkulun palveluihin ja jääolosuhteiden seurantaan. Selonteossa todetaan, että merituulivoiman lisääntyminen voi tulevaisuudessa lisätä talvimerenkulun avustustarvetta ja vaikuttaa jäänmurtokapasiteetin tarpeeseen. Ilmatieteen laitos korostaa merialueiden havainto- ja ennustetiedon merkitystä merenkulun turvallisuuden ja tehokkuuden varmistamisessa.

Yhteenveto

Ilmatieteen laitos pitää tärkeänä, että liikennejärjestelmän kehittämisessä huomioidaan sää-, meri-, ilmasto- ja avaruusolosuhteiden vaikutukset liikenteeseen. Olosuhdetieto tukee liikennejärjestelmän turvallisuutta, toimintavarmuutta ja kestävyyttä sekä edistää yhteiskunnan kokonaisturvallisuutta.

Ilmatieteen laitos on valmis jatkamaan yhteistyötä liikennesektorin viranomaisten ja muiden toimijoiden kanssa, jotta tietoa vallitsevista ja ennustetuista olosuhteista voidaan hyödyntää mahdollisimman tehokkaasti liikennejärjestelmän suunnittelussa ja operatiivisessa toiminnassa.